

OBALOVÉ A ROZVINUTELNÉ PLOCHY

Přednáška 9

Obalová plocha

- je plocha (κ) vytvořená pohybem tvořící plochy κ
- Vlastnosti:
  - v každé poloze se dotýká své tvořící plochy podél křivky k - tzv. **charakteristiky**
  - v bodech dotyku tvořící plochy s obalovou plochou (tedy v bodech charakteristiky) mají obě plochy společnou tečnou rovinu
  - (κ) je tedy také plocha generovaná pohybem charakteristiky k

Obalová plocha

elementární tvořící plochy:

- rovina
- kulová plocha

elementární pohyby:

- posunutí
- rotace
- (+ šroubový pohyb)

více o nich [zde](#) nebo [tady](#), nebudou u zkoušky - viz [rozpis témat](#)

* Pohybuje-li se kulová plocha svým středem po dané křivce, nazveme plochu plochou rourovou.

Obalová plocha

Rovina a posunutí

rovina je rovnoběžná se směrem

posunutí

obalová plocha = rovina

rovina je různoběžná se směrem

posunutí

obalová plocha = prázdná množina

Obalová plocha

Rovina a rotace

rovina je rovnoběžná s osou rotace

obalová plocha = rotační válcová plocha

charakteristika = pravoúhlý průmět osy rotace do rovin

model

rovina je různoběžná (ne kolmá) s osou rotace

obalová plocha = rotační kuželová plocha

charakteristika = pravoúhlý průmět osy rotace do roviny

model

Obalová plocha

Rovina a šroubový pohyb

rovina je rovnoběžná s osou pohybu

obalová plocha = rotační válcová
plocha

charakteristika = dotyková přímka

rovina je různoběžná s osou pohybu
(není kolmá)

obalová plocha = plocha tečen
šroubovice (kosoúhlá otevřená
přímková šroubová plocha),
rozvinutelná šroubová plocha

charakteristika = tečna šroubovice

[model](#)

Obalová plocha

Kulová plocha

a posunutí

obalová plocha = rotační
válcová plocha

charakteristika =
normálový řez válcové
plochy

model

a rotace

obalová plocha = anuloid

charakteristika =
polomeridián anuloidu

a šroubový pohyb

obalová plocha =
Archimedova serpentina

charakteristika = tvořící
kružnice Archimedovy
serpentina

model

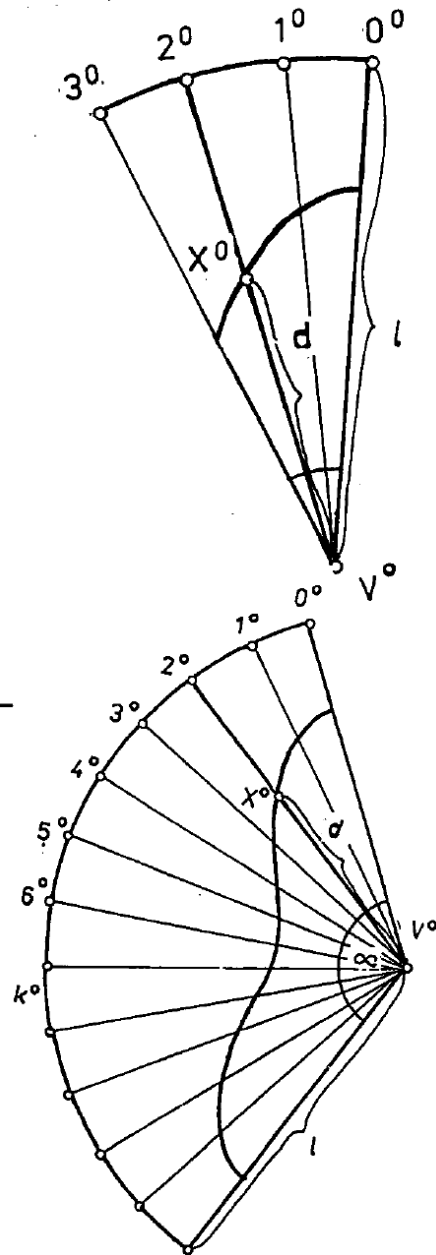
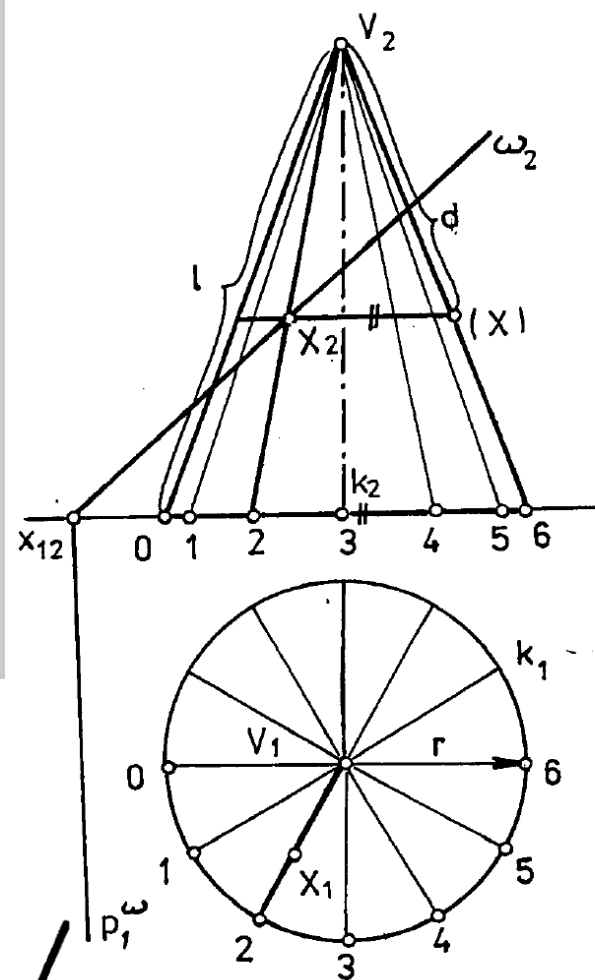
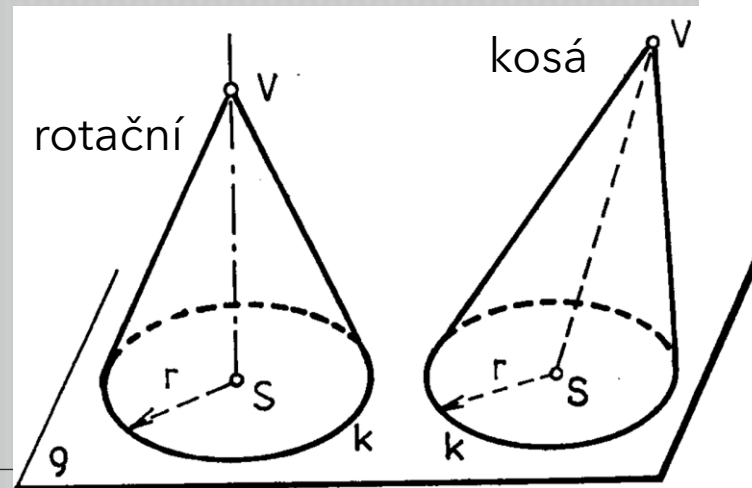
Rozvinutelné plochy

- rozvinutí je zobrazení části plochy na část roviny, které zachovává délky oblouků a úhly mezi křivkami (tj. úhel mezi jejich tečnami ve společném bodě) $\Rightarrow$ plocha je rozvinutelná, pokud ji můžeme rozvinout do roviny
- existují pouze tři typy rozvinutelných ploch - válcové plochy, kuželové plochy a plochy tečen prostorových křivek
- každá rozvinutelná plocha obsahuje systém přímek - jedná se tedy o speciální podtřídu přímkových ploch
- **přímkové plochy** tedy mohou být **rozvinutelné**, pokud je lze rozvinout do roviny, nebo pokud je nelze rozvinout, říkáme jim **zborcené přímkové plochy** $\Rightarrow$ pokud má přímková plocha ve všech bodech jedné površky totožné tečné roviny, je rozvinutelná (má-li jich na dané površce nekonečně mnoho, resp. celý svazek, je zborcená)

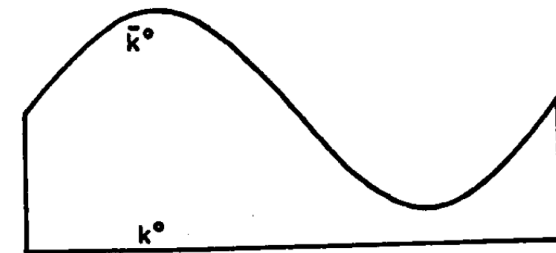
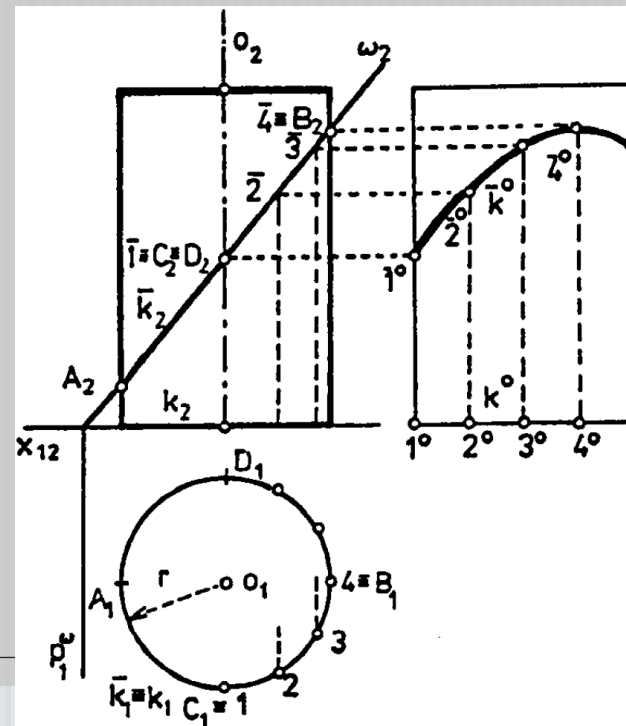
Rozvinutelné plochy

- **kuželová plocha** se rozvine do kruhové výseče, kde délka oblouku výseče odpovídá obvodu kružnice podstavy kuželu
- pro kosý kužel se již podstava nerozvine do oblouku
- pro rozvinutí kuželu volíme vepsanou jehlanovou plochu a pomocí ní rozvineme plášť kuželu

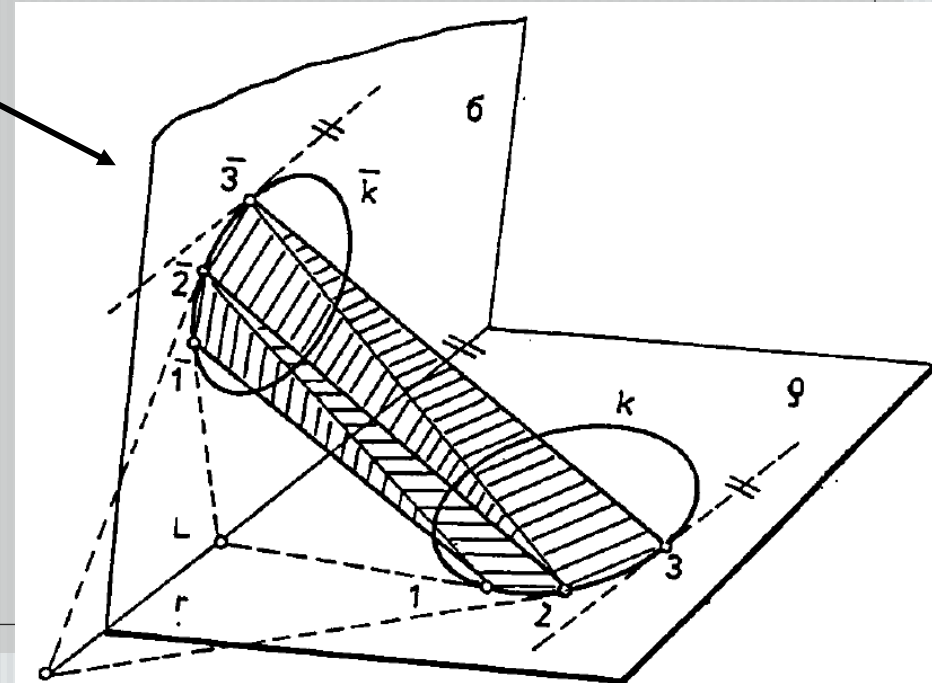
Rozvinutelné plochy

- **válcovou plochu** je možné vytvořit vytažením profilové křivky p v určitém směru - pokud křivka p leží v rovině kolmé na směr vytažení, je p normálovým řezem válcové plochy
- rozvinutí se sestojí pomocí vepsané hranolové plochy
- pro rozvinutí eliptického řezu válcové plochy platí, že rozvinutím elipsy vznikne sinusoida
- u rozvinutí kosé kruhové válcové plochy se podstava již nerozvine na přímku, na tu se rozvine normálový řez

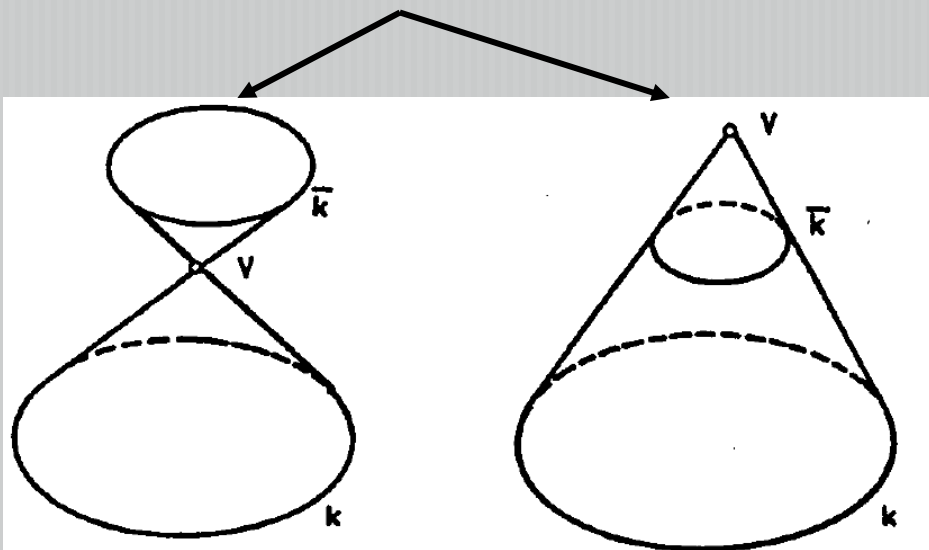
Rozvinutelné přechodové plochy

- jedná se o plochy spojující okraje dvou různých ploch
- rozvinutelné přechodové plochy mezi křivkou k a lomenou čarou se skládají z částí rovin a z částí kosých kuželových ploch
- obsahuje-li plocha jen regulární body, je hladká → rovinné části musí ležet v tečných rovinách kuželových ploch
- při rozvinutí obecné plochy nahradíme plochu mnohostěnem s trojúhelníkovými stěnami a ten rozvineme a v rozvinutí spojíme hladkou křivkou

Rozvinutelné přechodové plochy

- rozvinutelná přechodová plocha mezi dvěma rovinnými křivkami k a l $\Rightarrow$ površky plochy leží v tečných rovinách obou křivek
- plocha má dva pláště - uvažujme jen ten vnější

více k plochám [zde](#)
více opět [požadavky](#)

